

QASHQADARYO VILOYATINING AYRIM QURUQLIK VA CHUCHUK SUV
 MOLLYUSKALARI.

Suyunov G'olib Tufli o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

suyunovgolib0707@gmail.com

Qiyomov O'ral Ali o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Qashqadaryo viloyatining geografik o'rni va landshaftlarining xilma-xilligi mollyuskalarning shakllanishi va tarqalishiga ta'sir qiladi. Qashqadaryo viloyatining noqulay iqlimi, suv yetishmasligi, qurg'oqchilik natijasida mollyuskalarning yo'q bo'lib ketish xavfi yuqori bo'lganligi sababli quruqlik va chuchuk suv mollyuskalarini o'rganish dolzarb masala hisoblanadi.

Qashqadaryo viloyatida keng tarqalgan turlar.

Qashqadaryo viloyatidagi ochiq manbalardan olingan ma'lumotlar asosida

№	oila	Avlod	tur
1.	Suksinidae	Oxyloma	Oxyloma elegans (Risso, 1826)
2.	Buliminidae	Pseudonapayeus	P. sogdianus (Chernov, 1959)
3.	Buliminidae	Pseudonapayeus	P. maydanica (Pazilov 2015)
4.	Buliminidae	Pseudonapayeus	Pseudonapayeus xazratishahika
5.	Parmatsellidae	Candaharia	C. izzatullaevi (Likharev, 1980)
6.	Parmatsellidae	Candaharia	C. levanderi (Simrot, 1902)
7.	Gigromeid	Leukoazonella	L. rubens (Lindholm, 1927)
8.	Bradybaena	Frutitacola	F. phaeozona (Martens, 1874)
9.	Gigromeid	Xeropicta	<u>X. candaharica</u> (L. Pfeiffer, 1846)
10.	Helicidae	Helix	Helix aspersa (Muller, 1774)
11.	Helicidae	Helix	Helix lucorum (Linnaeus, 1758)
12.	Helicidae	Helix	A. achatina (Linnaeus, 1758)
13.	Helicidae	Helix	Achatina fulka (Ferussac, 1821)
14.	Helicidae	Helix	A. immaculate (Lamarck, 1822)
15.	Lymnaeidae	Lymnaea	L. stagnalis (Linnaeus, 1758)
16.	Lymnaeidae	Lymnaea	Lymnaea fragilis (Linnaeus, 1758)
17.	Lymnaeidae	Lymnaea	L. araratensis (Starobogatov 1985)
18.	Lymnaeidae	Lymnaea	L. thiesseae (Clessin, 1879)
19.	Lymnaeidae	Lymnaea	Lymnaea oblonga (Puton, 1847)
20.	Lymnaeidae	Lymnaea	Lymn goupili (Moquin-Tandon, 1856)

mollyuskalarning 120 turi aniqlangan bo'lib, ularning 47 tasi va undan ko'p qismini qishloq xo'jaligi ekinlari zararkunandalari tashkil etadi, xususan: Xeropicta candaharica beda va ko'plab poliz ekinlarining zararkunandalari hamda paxta dalalarida ham yashaydi. Sluglar orasida Derocecas caucasicum, Candaharia levanderi, Candaharia izzatullaevi ko'katlar,

sabzavot va poliz ekinlarining zararkunandalari hisoblanadi. *Oxychilus translucides* issiqxonalarda yashaydi va u yerda sitrus o'simliklariga zarar yetkazadi.

FOYDALANILGAN MANBALAR RO'YXATI

1. Boymurodov X.T., Izzatullaev Z.I.Boymurodov X. Zarafshon vodiysidagi ikki pallalilarning faunistik tarkibi, ekologiyasi, tarqalishi, zoogeografiyasi va aksiomasi. Samarqand, 2009. 94 b.
2. G'oibnazarova F.P.O'zbekistondagi buliminidalar oilasiga mansub quruqlik mollyuskalarining faunasi, ekologiyasi va turmush tarzi. Toshkent 2017. 196 b.
3. Izzatullaev, Z. (1992). O'rta Osiyoning suv mollyuskalari suv va daryolarning ifloslanishining ko'rsatkichlari hisoblanadi. *Gidrobiologik jurnal*, 28 (1), 89-90.
4. Izzatullaev, Z. (2000). O'zbekiston quruqlik mollyuskalarining tuproq zonalarida tarqalishi va ekologiyasi. *Tuproqshunos va agrokimyogarlarning III tirajining ma'ruza va tezislari* (2000 yil 5 dekabr) Toshkent, 149-150.
5. Izzatullaev Z. I. O'rta Osiyodagi mollyuskalarning suv sho'rligiga qarab tur xilma-xilligi // XXI asrda fan va texnikaning ustuvor yo'nalishlari: Sat. VII Xalqaro konferensiyaning maqolalari. T. 2. Toshkent, 2014. S. 22-24.
6. Pazilov A., G'aibnazarova F., Karimova begona turlar *Monacha carthusiana* (Mollusca, Gastropoda, Pulmonata) O'zbekistonda *cystocaulus ocreatus* nematodasining yangi oraliq xo'jayini sifatida. *Ujgorod universiteti biologiya seriyasining ilmiy byulleteni*, 40-son, 2016 yil: 83-85.
7. Pazilov A., Azimov D. A. O'zbekiston va unga tutash hududlardan yer yuzidagi mollyuskalar (Gastropoda, Pulmonata) [O'zbekiston va unga tutash hududlardan yer yuzidagi mollyuskalar (Gastropoda, Pulmonata)]. Toshkent: Fan, 2003. 316 b.